

**p.o. Wiceprezesa
Najwyższej Izby Kontroli
Józef Górny**

Warszawa, dnia 24 czerwca 2011 r.

**Pani
Katarzyna Hall
Minister Edukacji Narodowej**

KNO-4101-05-11/2010
P/10/074

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.), zwanej dalej *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli skontrolowała realizację przez Ministra Edukacji Narodowej w latach 2009 – 2011 (do 31 marca) zadań w zakresie wykorzystania środków publicznych na pomoc materialną dla uczniów.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 4 maja 2011 r. Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Pani Minister niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, skontrolowaną działalność Ministra Edukacji Narodowej.

Przyjmując pozytywną ocenę NIK uwzględniła w szczególności działania Ministerstwa Edukacji Narodowej dotyczące: zapewnienia w budżecie państwa środków na pomoc materialną dla uczniów, w tym środków w ramach rządowego programu pomocy uczniom pn. *Wyprawka szkolna*, zorganizowania w 2010 r. wyjazdów edukacyjnych dla uczniów z terenów dotkniętych powodzią, monitorowania programu wieloletniego utworzonego ustawą z dnia 29 grudnia 2005 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (Dz. U. Nr 267, poz. 2259, ze zm.) oraz zgodnego z planem wykorzystanie środków budżetowych na stypendia Ministra Edukacji Narodowej dla uczniów.

Nieprawidłowość dotyczy przekazania przez Ministerstwo Edukacji Narodowej do wojewodów, kuratorów oświaty i gmin niezgodnej ze stanowiskiem Ministra Finansów interpretacji art. 128 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, ze zm.).

Zdaniem NIK także działania podejmowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w celu zwiększenia wykorzystania środków na realizację rządowego programu pn. *Wyprawka szkolna* nie były wystarczające.

1. W latach 2009-2010 na pomoc materialną dla uczniów o charakterze socjalnym i motywacyjnym w budżecie państwa (część 30 - *Oświata i wychowanie* oraz części 83 - *Rezerwy celowe*) zaplanowano kwotę 1.035.420 tys. zł i przeznaczono kwotę 993.940 tys. zł (96%), w tym: w 2009 r. odpowiednio - 518.460 tys. zł i 478.059 tys. zł (92%) i w 2010 r. – 516.960 tys. zł i 515.881 tys. zł (99,8%). W 2010 r. przeznaczono na pomoc materialną dla uczniów więcej niż w 2009 r. o 37.822 tys. zł (8%).

W skontrolowanym okresie ww. środki przeznaczone zostały na:

- 1) stypendia szkolne i zasiłki szkolne, na które wydatkowano w 2009 r. kwotę 396.000 tys. zł i w 2010 r. kwotę 386.510 tys. zł, tj. mniej o 9.490 tys. zł (2,4%);

Wysokość dotacji celowej dla poszczególnych gmin ustalono zgodnie z algorytmem określonym w § 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 22 lutego 2005 r. w sprawie terminów przekazywania dotacji celowej gminom na dofinansowanie świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym oraz sposobu ustalania wysokości tej dotacji (Dz. U. Nr 36, poz. 319);

Stypendia szkolne uzyskało w 2009 r. 705.897 uczniów i w 2010 r. 677.010 uczniów (mniej niż w 2009 r. o 28.887 uczniów, tj. 4,1%). Zasiłki szkolne uzyskało w 2009 r. 23.675 uczniów, a w 2010 r. – 19.429 uczniów, tj. mniej o 4.246 uczniów (18%);

- 2) realizację rządowego programu pn. *Wyprawka szkolna*, w ramach którego w 2009 r. wydatkowano kwotę 70.586,3 tys. zł i w 2010 r. – 85.573,5 tys. zł, tj. więcej o 14.987,2 tys. zł (17,5%);
- 3) stypendia Prezesa Rady Ministrów, na które w 2009 r. wydatkowano kwotę 10.513 tys. zł a w 2010 r. – 10.285 tys. zł, tj. mniej o 228 tys. zł (2,2%) oraz stypendia ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, na które w latach 2009-2010 wydatkowano corocznie po 960 tys. zł;

W roku szkolnym 2008/2009 spośród 1.457 zgłoszonych wniosków o stypendium ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, stypendia przyznano 300 uczniom (20,6% zgłoszonych wniosków), a w roku szkolnym 2009/2010 spośród 1.592 wniosków stypendia przyznano 320 uczniom, co stanowi 20,1% zgłoszonych wniosków. Wysokość tej pomocy wyniosła odpowiednio 3,2 tys. zł i 3 tys. zł na osobę;

Stypendia o charakterze motywacyjnym, tj. stypendium za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe, stypendium ministra właściwego ds. oświaty i wychowania oraz stypendium ministra właściwego ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, a także stypendium Prezesa Rady Ministrów) otrzymało w 2009 r. łącznie 175.565 uczniów i 2010 r. - 173.856 uczniów, tj. mniej o 1.709 uczniów (1%).

Z określonych w przepisach prawnych form pomocy materialnej (według danych na dzień 30 września 2009 r. i 30 września 2010 r.) skorzystało łącznie w roku szkolnym 2008/2009 - 1.769.203 uczniów, a w roku szkolnym 2009/2010 1.743.804 uczniów, tj. odpowiednio 31,6% i 31,9% ogółu uczniów w Polsce.

2. Minister Edukacji Narodowej w piśmie z dnia 23 lipca 2010 r. skierowanym do wojewodów, kuratorów oświaty oraz organów jednostek samorządu terytorialnego (nr DZSE-BKO-45-57/201) przekazała interpretacja przepisów art. 128 ust. 2 ustawy o finansach publicznych, która jest niezgodna ze stanowiskiem Ministra Finansów, wyrażonym w piśmie z dnia 24 maja 2010 r. (nr ES5-464-33/231/TOR/2010). W piśmie Ministerstwa Edukacji Narodowej zawarto stwierdzenie, że wejście w życie nowej ustawy o finansach publicznych nie powinno powodować zmian w zakresie dotowania stypendiów i zasiłków uczniowskich, polegających na ponoszeniu przez gminy co najmniej 20% kosztów realizacji tego zadania, podczas gdy w art. 128 ust. 2 ww. ustawy zostało zawarte jednoznaczne sformułowanie, co potwierdził Minister Finansów w ww. piśmie z dnia 24 maja 2010 r., że kwota dotacji na dofinansowanie zadań własnych bieżących i inwestycyjnych nie może stanowić więcej niż 80% kosztów realizacji zadania, chyba że odrębne ustawy stanowią inaczej.

Spośród czterech skontrolowanych przez NIK gmin (na ogółem 19 skontrolowanych), które przyjęły ww. interpretację Ministerstwa Edukacji Narodowej, dwie gminy nie zapewniły w 2010 r. w ogóle udziału środków własnych w całkowitym koszcie realizacji zadań w zakresie pomocy materialnej dla uczniów a dwie gminy zapewniły ten udział tylko częściowo, poniżej wymaganych 20%.

3. Kontrola w Ministerstwie Edukacji Narodowej wykazała, że środki finansowe na realizację rządowego programu pn. *Wyprawka szkolna* nie zostały w pełni wykorzystane. W 2009 r. z zaplanowanych środków w kwocie 70.586,3 tys. zł, wykorzystano kwotę 49.197,7 tys. zł (kwota środków niewykorzystanych wyniosła 21.388,6 tys. zł, tj. 30%) i w 2010 r. z zaplanowanych środków w kwocie 85.573,5 tys. zł, wykorzystano 52.832,7 tys. zł (kwota środków niewykorzystanych wyniosła 32.740,8 tys. zł, tj. 38%).

W 2009 r. najniższe wykorzystanie środków na rządowy program pn. *Wyprawka szkolna* miało miejsce w województwach: śląskim (50%), opolskim (60%), lubuskim (60%) i łódzkim (62%), a w 2010 r. w województwach: lubuskim (48%), śląskim (48%), opolskim (50%), wielkopolskim (52%), dolnośląskim (52%) i kujawsko-pomorskim (58%).

* * *

Przedstawiając Pani Minister powyższe uwagi i oceny, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o podjęcie działań mających na celu zwiększenie wykorzystania dotacji na rządowy program pn. *Wyprawka szkolna*.

Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pani Minister o przesłanie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania ocen, uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 i 2 ustawy o NIK, w terminie siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani Minister prawo zgłoszenia na piśmie do Kolegium NIK umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania uchwały Kolegium NIK.